

Livets bønn

KUNSTNERISK REFLEKSJON OVER ROSENKRANSEN

OKTOBER 2013

Grete Refsum

åpningstider

tirsdag-fredag: 10-17

lørdag: 11-14

søndag: 12-15

mandag: stengt

St. Olav katolske bokhandel

Akersveien 14

ROSENKRANSEN

Alle høyere religioner har bønnebånd eller rosenkranser. En rosenkrans er både et bønnesystem og en krans med bønneperler som, åpen eller lukket, som fingrene kan gli langs når en ber; de hjelper til med å holde telling på antall bønner fremsagt.

Kristendommen er den siste av verdensreligionene som utviklet en meditasjonspraksis med bruk av bønnebånd. Det startet på 1100-tallet med at lekbrødre i klostrene ikke rakk å følge tidebønnene (150 Davidssalmer/døgn). I stedet kunne de be like mange *Fader vår* (*Pater Noster*). For å holde orden på tellingen, laget de bånd med 150, 100 eller 50 enheter, såkalte *paternosterbånd*. Etter hvert økte Mariatilbedelsen og bønningen *Hill deg Maria* erstattet gradvis Pater Noster. Hill deg Maria består av fire bønneledd. De to første er engelens hilsen: *Hill deg Maria full av nåde, Herren er med deg* (Lk 1.28) og Elizabeth's hilsen til Maria: *Velsignet er du blant kvinner og velsignet er ditt livs frukt Jesus* (Lk 1.42). Det tredje leddet gjengir læren fra konsilet i Ephesus (431): *Hellige Maria Guds mor* (gresk *Theotokos*, Gud-bærer). Siste ledd lyder: *Be for oss syndere nå og i vår dødstime*. Rosenkransen er en utenfor- (para-) liturgisk folkelig praksis som var enormt populær i middelalderen.

Utformingen av rosenkransens grunnstruktur slik vi kjenner den i dag, forelå først på 1500-tallet. Rosenkransen består av 50 perler der det bes *Hill deg Maria* og for hver 10. perle er det en stasjon, i alt fem. Stasjonen innledes med et *Ære være*, så kommer et utdrag fra Det nye testamente som en skal tenke over, og deretter *Fader vår*. På anhenget bes trosbekjennelsen og de bønneleddene som senere inngår i kort form. Rosenkransen er primært en sekvensiell kontemplasjon av Jesu liv. Gjennom 20 (4 x 5) stasjoner gjennomgås hele den kristne grunnfortellingen. Tradisjonelt var det tre rosenkransvarianter: den glederike, den lidelsesfylte og den herlighetsfylte rosenkrans. I 2000 introduserte pave Johannes Paul II en fjerde variant: Lysets rosenkrans.

ROSENKRANSENS STASJONER (5 x 4)

Den glederike rosenkrans

1. Engelen Gabriels budskap til Maria (Lk 1.28-38)
2. Marias besøk hos Elisabeth (Lk 1.39-56)
3. Jesu Kristi fødsel (Lk 2.1-21)
4. Jesus blir båret frem i tempelet (Lk 2.22-38)
5. Jesus blir gjenfunnet i tempelet (Lk 2.41-52)

Lysets rosenkrans

1. Jesus døpes i Jordan (Mt 3.13-17)
2. Jesus fremstår under bryllupet i Kana (Joh 2.1-11)
3. Jesus forkynner Guds rike og kaller til omvendelse (Mk.1. 14-15)
4. Jesus forklares på berget (Lk 9. 28-36)
5. Jesu innstifter nattverden (Mt 26. 26-29)

Den lidelsesfylte rosenkrans

1. Jesu dødsangst i Getsemane (Lk 22.39-44)
2. Jesus blir pisket (Joh 19.1)
3. Jesus blir tornekronet (Joh 19.2-3)
4. Jesus bærer sitt kors (Joh 19.17-24)
5. Jesus blir korsfestet og dør (Joh 19.25-37)

Den herlighetsfylte rosenkrans

1. Jesu oppstandelse fra de døde (Joh.20.1-10)
2. Jesu himmelferd (Apg 1.6-11)
3. Den hellige ånds komme (Apg 2.1-12)
4. Marias opptagelse i himmelen (Åp12.1)
5. Marias kroning i himmelen (Åp 2.10b)

Innledning og avslutning

Hver stasjon innledes med: *Ære være Faderen og Sønnen og Den Hellige ånd som det var i opphavet så nå og alltid og i all evighet , amen*, Stasjonen avsluttes med et *Fader vår*.

Alle årets måneder (2010-13)

12 hengende bønnebånd

Januar: Stranden (naturen)

Lengde: 222 cm

Perler: stener fra stranden, Oslofjorden

Stasjoner: glass fra stranden, Oslofjorden

Binding: galvanisert ståltråd

Konsept: kaldt og ufruktbart, stener av ulik type som er nedbrutt til små enheter og har havnet på stranden: eruptive (vulkanske), sedimentære (avsetningsbergarter), metamorfe (omdannede).

Februar: Glass (avfall/søppel)

Lengde: 195 cm

Perler: glassbiter fra stranden, sandslipt

Stasjoner: kork og tre fra stranden

Binding: galvanisert ståltråd

Konsept: lyset kommer, jevnfør Lysets rosenkrans, stasjon 4, skjønnheten i restene vi etterlater oss.

Mars: Ordovicium (geologisk tidsalder)

Lengde: 177 cm

Perler: kalksten fra jordens oldtid/Ordovicium (200 millioner år)

Stasjoner: glass fra stranden, Oslofjorden

Binding: galvanisert ståltråd

Konsept: tid og evighet, spor av tiden før menneskene ble til.

April: Vann (drikke)

Lengde: 163 cm

Perler: plastikkorker fra kinesiske drikkevannsfasker

Stasjoner: bunner fra kinesiske drikkevannsfasker

Binding: galvanisert ståltråd

Konsept: rent vann er ingen selvfølge, avfallet etter emballasjen minner oss på dette.

Mai: Vin (drikke/sakrament)

Lengde: 195 cm

Perler: korker av kork og plast, stengel fra vin

Stasjoner: tuten av vinflasker

Binding: kobbertråd

Konsept: sakramentene består av vin og brød, her er vinen kontemplert.

Juni: Kyllingben (mat fra dyr)

Lengde: 172 cm

Perler: kyllingben fra lår

Stasjoner: natursten fra stranden

Binding: messingtråd

Konsept: vi spiser andre levende vesener. Det er viktig å ha respekt for det levende og tenke over vårt forhold til dyrene. Referer til bønneleddet i Fader vår: "Gi oss i dag vårt daglige brød".

Juli: Avocado (vegetabilsk mat)

Lengde: 184 cm

Perler: stener fra avocado

Stasjoner: glass fra stranden

Binding: kraftig kobbertråd

Konsept: avocado er en næringsrik, kjøttfull frukt. Referer til bønneleddet i Fader vår: "Gi oss i dag vårt daglige brød".

August: Bøker (skole/kunnskap)

Lengde: 203 cm

Perler: farget papir og boksider

Stasjoner: kaffebeønner

Binding: tynn kobbertråd

Konsept: læring og utdanning, repetisjon og utholdenhet, hvilepauser med kaffe.

September: Billetter (forflytning/reise)

Lengde: 188 cm

Perler: SL-kort, billetter fra Ruter i Osloområdet,

10 striper, påskrevet Hill deg Maria

Stasjoner: godteri

Binding: skytetråd

Konsept: vi forflytter oss og transporteres, bøn-
nen kan bes alle steder.

Oktober: Hasselnøtter (mat/innhøsting/forråd)

Lengde: 192 cm

Perler: hasselnøtter påskrevet hele bønnen Hill
deg Maria (lysresistent tusj)

Stasjoner: natursten fra stranden

Binding: galvanisert ståltråd

Konsept: nøtter er verdifull mat, protein- og olje-
rike. Referer til bønneleddet i Fader vår: "Gi oss
i dag vårt daglige brød".

November: Avispapir (informasjon/nyheter)

Lengde: 198 cm

Perler: aviser, sammenbrettet

Stasjoner: mynter

Binding: skytetråd i flere farger

Konsept: informasjon om hva som foregår.

Desember: Furu (trevirke/byggemateriale/brensel)

Lengde: 184 cm

Perler: furu

Stasjoner: rombeporfyr (vulkansk sten) fra stranden, Oslofjorden

Binding: galvanisert ståltråd

Konsept: forvandling og muligheter, byggemateriale og brenne. Eruptiv, vulkansk, sten som har rent ut av jordskorpen i geologisk mellomalder.

Gran Canaria Rosary Series (2009)

Vinkorker

Ølkorker

Strandstener

Flaskeglass

Lengde: 100 cm, fire rosenkranser

Perler: kork, rustne ølkorker, glass fra strand og vinflasker, stener fra stranden (Gran Canaria)

Stasjoner: kork, metall, glass, sten

Binding: galvanisert ståltråd, tynn, tvunnet kobbertråd

Konsept: Hva finner du på Gran Canaria?

Rester av vin- og ølflasker og litt vulkansk sten på en mager strand.

Ved å forme dette råmaterialet til rosenkranser, åpner for tilgivelse og forsoning, jevnfør Lysets rosenkrans, stasjon 3.

Heng opp en ferdigbedt rosenkrans og nyt ferien!

Kunming Rosary Series (2009)

Jesu barndom Forsoningen Korsfestelsen Oppstandelsen

Gledens, lysets, lidelsens og herlighetens mysterier

Lengde: 90 cm, fire hengende enheter

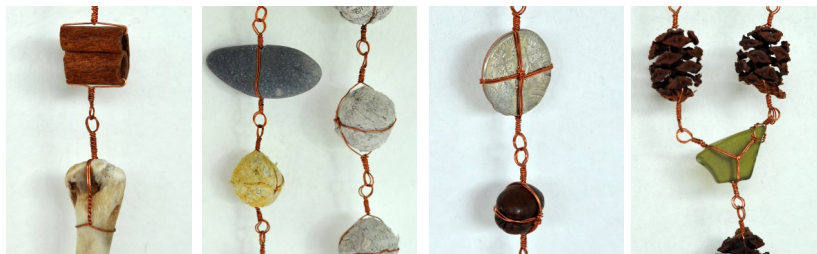
Perler: små sugerør i plast, silketråd, lim

Stasjoner: diverse materialer, noen relatert til mat, emballasje fra yoghurtbegre og te

Binding: galvanisert ståltråd

Konsept: rosenkranser som bønnebånd med stasjoner som symbolsk visualiserer deres betydning. Laget med tanke på et kristent kinesisk publikum som må skjule sin tro.

Berkeley Rosary Series (2010-12)

Chicken Curry Informasjon Penger Redwood

Lengde: 80 cm, fire rosenkranser

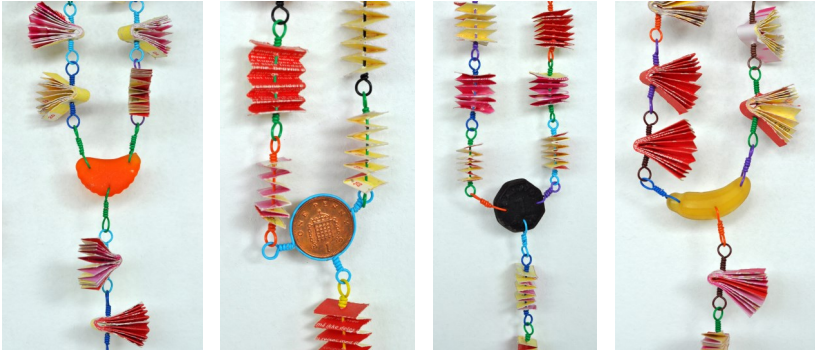
Perler: avispir, kongler av *redwood* (verdens eldste og største tre som vokser på campus Berkeley), amerikanske mynter, kanelstenger

Stasjoner: kyllingben, glass, sten og kaffebønner

Binding: dobbel tynn kobbertråd

Konsept: Foreldre skal be for sine barn. Her er bønner for en datter som har studert statsvitenskap/Øst-Asia i Berkeley i 6 år.

Ana Rosary Series (2010-13)

Lengde: 80-100 cm, fire rosenkranser
Perler: SL-kort/bussbilletter fra Ruter/Akershus
Stasjoner: godteri med myntpreg
Binding: skytetråd i flere farger

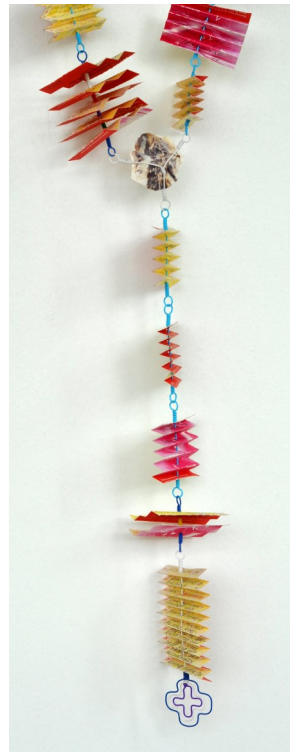
Konsept: Ana er fra Mexico og var en periode min datters beste venninne og allierte på campus. Som feltarbeid for sin PhD kjørte Ana buss i Mexico City. Dette er livsfarlig arbeid og sjåførene har våpen. Derfor rosenkranser uten materiell verdi laget av billetter, godteri, skytetråd, som sjåføren kan henge over speilet i frontruten uten å frykte ran på grunn av dem.

ROSENKRANSEN I ØKUMENISK PERSPEKTIV

Da de protestantiske reformatorene på 1500-tallet ville fjerne Mariadyrkelsen, forsvant bønningen Hill deg Maria og dermed falt grunnlaget for rosenkransen. Man mistet ikke bare en bønn, men hele den vestlige kirkes meditative tradisjon og viktigste og kateketiske verktøy gjennom flere hundre år. I vår tid ser vi en fornyet søken etter fordypelse, meditasjon og stille bønn. Flere protestantiske miljøer har tatt opp rosenkranstradisjonen, men med en litt annen teologisk tilnærming. I bønningen Hill deg Maria, droppes siste ledd: Be for oss syndere nå og i vår dødstime, og stasjonene kan være litt annerledes.

Kateketisk rosenkrans er et arbeid som søker å forklare og allmenngjøre rosenkransen. De spesifikt katolske elementene er skrevet på baksiden av papiret, og 4. og 5. stasjon i Den herlighetsfylte rosenkrans foreslås erstattet av: 4. Gudsfolkets jordiske virke og 5. Vår alles forventning om opptagelse i himmelen.

Kateketisk rosenkrans (2013)

Langde: 170 cm, rosenkrans inkludert anheng
Perler: SL-kort/bussbilletter, 10 striper brettet, vertikalt
Stasjoner: samme, 5 striper brettet, liggende
Binding: skytetråd i flere farger
Konsept: alle rosenkransens bønner er her skrevet ned og kan leses. Det felleskirkelige ligger opp, det spesifikt katolske ligger på undersiden. Dermed åpner denne rosenkransen for en økumenisk bruk. Stasjonene ligger lagdelt med fire varianter. De liturgiske fargene er brukt systematisk mellom lagene: gul (ære), grønn (glede), fiolett (Jesu virke), rød (lidelse), hvit (herlighet) og mørk blå for fader vår. Korset i anhenget er trefoldig i fargene: mørk blå (Faderen), fiolett (Sønnen) og hvit (Den Hellige Ånd). "Perlene" med Hill deg Maria er bundet sammen med lysblå farge som er den tradisjonelle fargen på Marias kjole.

Kunming Rosary Series

Grete Refsum er billedkunstner og kunstfaglig forsker (*artistic research*). Fra 1980-tallet har hun arbeidet med Kirkens tro som tema i sin kunst. Med utgangspunkt i vestlig kristen tradisjon, evangelisk luthersk og romersk katolsk, har hun utforsket korset som symbol, liturgi og bønn/meditasjon. Målet er å skape nye materielle/ billedlige uttrykk/tolkninger som kan bidra til å speile vår tids religiøsitet. Intensjonen er å løfte frem det som synes relevant i samtiden og bringe dette videre til nye generasjoner. Formspråket er abstrahert, geometrisk og symbolsk slik at det åpner for bedret forståelse og dialog mellom: tro og ikke-tro, økumenisk mellom ulike kristne retninger, og interreligiøst mellom forskjellige religioner. For mer informasjon og curriculum vita, se:

www.refsum.no